

Prispevek ponuja pregled poglavitnih poetičnih tendenc sodobnega hrvaškega dramskega pisanja po letu 2000. Avtorici se osredotočata na več znanih hrvaških dramatikov (kot so Mate Matišić, Davor Špišić, Ivan Vidić, Nina Mitrović, Elvis Bošnjak, Dubravko Mihanović, Tomislav Zajec, Ivana Sajko, Tena Štivičić, Ivor Martinić, Olja Lozica ...), katerih igre so bile v zadnjih dveh desetletjih uprizorjene, objavljene, raziskovane in/ali nagrajene tako na Hrvaškem kot v tujini. V prispevku se poglobljata v značilnosti vsebine (lokalne ali svetovne, javne ali intimne, priljubljene ali provokativne teme), v formalne in splošne lastnosti (dramska struktura, pripoved, poetizacija, raziskovanje meja dramskega pisanja), v predstavljanje kulturnih identitet (osebnih in kolektivnih), v zanimanje za množično in popularno kulturo, v značilnosti dramskega diskurza in jezika, v odnos do družbenega angažmaja ali kritike ter v prizadevanje za pritegnitev ciljnih družbenih skupin ali tipov občinstva. Nazadnje v prispevku raziskujeta tudi razlike in podobnosti med dramskim pisanjem v devetdesetih letih in pisanjem po letu 2000.

Ključne besede: sodobna hrvaška dramatika, repertoar hrvaškega gledališča, promocija hrvaške dramatike, generacije hrvaških dramatikov in dramatičark, nagrada Marina Držića, gledališke revije, postdramsko pisanje

---

Lucija Ljubić je izredna profesorica na Oddelku za zgodovino hrvaškega gledališča Hrvaške akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu. Njena poglavitna raziskovalna področja obsegajo zgodovino in teorijo gledališča, sodobno hrvaško dramo in gledališče, primerjalne odnose z drugimi nacionalnimi kulturami ter kulturologijo. Objavila je naslednje knjige: *Od storilke do umetnice: gledališke in družbene vloge hrvaških igralk* (2019), *Deset esejev o hrvaški drami in gledališki zgodovini* (2013) ter *Repertoar hrvaških gledališč: opisna analiza predstav v hrvaščini ali hrvaških izvajalcev v tujih jezikih do leta 1840* (2012) (v sodelovanju z M. Petranović).

lucija_lj@yahoo.com

Martina Petranović je teatrologinja in višja znanstvena sodelavka na Oddelku za zgodovino hrvaškega gledališča Hrvaške akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu. Njena poglavitna raziskovalna področja so gledališka scenografija, sodobna hrvaška drama in gledališče ter gledališko zgodovinopisje. Objavila je več knjig o zgodovini hrvaške scenografije: *Prepoznavna drugačna – kostumografinja Ika Škomrlj* (2014) *Od kostuma do kostumografije* (2015), *Kamilo Tompa in gledališče* (2017), *Vanda Pavelić Weinert* (2018) (v sodelovanju z G. Quien) ter *Slikarsko gledališče – Zlatko Kauzlarić Atač* (2020). Je tudi avtorica dveh zbirk gledaliških esejev, *Na odru in ob njem* (2013) in *Gledališče in zgodovina* (2015), ter soavtorica *Repertoarja hrvaških gledališč* (2012) (v sodelovanju z L. Ljubić) in *Ideje sinteze: scenografija in kostumografija v petdesetih letih* (v sodelovanju z A. Lederer) (2019).

martina_petranovic@yahoo.com

Poetične tendence sodobnega hrvaškega dramskega pisanja

Lucija Ljubić

Hrvaška akademija znanosti in umetnosti, Oddelek za zgodovino hrvaškega gledališča, Zagreb, Hrvaška.

Martina Petranović

Hrvaška akademija znanosti in umetnosti, Oddelek za zgodovino hrvaškega gledališča, Zagreb, Hrvaška.

Ena prvih in najpomembnejših značilnosti tega obdobja je pojav več generacij hrvaških dramatikov in dramatičark po zgodnjih devetdesetih letih in pa soobstoj zelo raznolikih praks dramskega pisanja, ki se upirajo dokončni klasifikaciji. Devetdeseta leta so predstavljala tudi začetek preporoda hrvaške dramatike, ki so ga spodbudile institucije, kasneje pa se je razvejala v zelo raznolike smeri. Leta 1991 so ustanovili Nagrado Marina Držića za najboljšo hrvaško dramo skupaj s festivalom Marulićevi dnevi, ki se posveča izključno uprizoritvam hrvaških dram, tako klasičnih kot sodobnih, na hrvaškem in v tujini. V devetdesetih letih je začelo izhajati tudi več literarnih in gledaliških revij, ki se posvečajo objavljanju sodobne nacionalne dramatike. Takrat so tudi začeli preizkušati in preverjati različne oblike dramskih delavnic, javnih branj in predstavitev, ki so jih kasneje nadgrajevali (hrvaška radijska igra, Hrvaški center TTI, Akademija dramske umetnosti v Zagrebu, spletni portal Drame.hr). Kljub temu še vedno ostaja precej ovir za sodobno hrvaško dramatiko, na primer dokaj kontingentna narava repertoarjev hrvaških gledališč, kar se tiče sodobne hrvaške dramatike, ter pomanjkanje v gledališčih zaposlenih dramaturgov, ki bi se posvečali prebiranju novih hrvaških dram. Še največjo oviro pa nemara predstavlja dejstvo, da so sama gledališča, z nekaj opaznimi izjemami, redko služila kot inkubatorji ali posredniki hrvaške dramatike.

Začetke sodobne hrvaške dramatike lahko umestimo v zgodnja devetdeseta leta, sočasno s temeljitimi družbenimi, političnimi in kulturnimi spremembami tako v sami državi kot celotni regiji, čeprav je bil glavni vzrok nedvomno pojav nove generacije mladih dramatikov, ki se je oblikovala na dramskem oddelku Akademije za dramsko umetnost v Zagrebu ter se zbirala okrog Odra sodobne hrvaške drame v Gledališču &TD v Zagrebu. Prav tej neformalni skupini lahko pripišemo, da je začela ustvarjati postmoderna, medbesedilno usmerjena dela, za katera so bili značilni

grotesknost in parodija, dezintegracija likov, manko koherentne zgodbe ter le malo ali nič zanimanja za politično angažirane in subverzivne teme (Ivan Vidić, Asja Srnec Todorović, Pavo Marinković, Milica Lukšić in Mislav Brumec). Skupaj s še nekaterimi drugimi pomembnimi dramatikami, ki pa so pisateljske kariere začeli že v osemdesetih letih, na primer Lada Kaštelan, Miro Gavran in Mate Matišić, je v devetdesetih letih v veliki meri prevladovala prav ta skupina. A čeprav so v dramatikami ob prelomu stoletja prevladovali črni humor, groteska in fantastični elementi, je bila v resnici precej bližje neorealističnemu modelu kot prej. Težnja po obravnavi realnosti tedanje povojne in tranzicijske hrvaške družbe je vrhunec dosegla na začetku novega stoletja z dramami, ki jih je pisala nova generacija avtorjev, ki so hrvaški dramatikami v novem tisočletju dali sveže spodbude, tako kar se tiče vsebine kot tudi forme, na primer Tomislav Zajec, Nina Mitrović, Ivana Sajko, Dubravko Mihanović in Tena Štivičić, ki so se pojavili nekje na prelomu stoletja, pa tudi Ivor Martinić, Olja Lozica, Dino Pešut in Vedrana Klepica, ki so začeli delovati v drugem desetletju novega stoletja.

V enaindvajsetem stoletju se je pozornost hrvaških dramatikov, kot kaže, obrnila k zastopanju različnih tipov manjšinskih skupin in družbeno skonstruiranih identitet, ki ne spadajo v prevladujočo normativno matrico. Bolj kot kdaj prej se v dramah novega tisočletja razkriva vsesplošno zanimanje dramatikov za ljudi, ki so družbeno stigmatizirani, izključeni, diskriminirani, ranljivi, marginalizirani in imajo manj priložnosti, na primer zanimanje za etnične, rasne in nacionalne manjšine, spolne manjšine, mednarodne begunce ali migrante, za revne in brezdomce, za prekarne delavce in delavce na črno, za zapornike, starejše, za ljudi s kroničnimi obolenji, za osebe s fizičnimi in psihičnimi motnjami, za otroke in mladino.

V nasprotju s postmodernističnimi devetdesetimi leti je v novem tisočletju cela vrsta piscev pokazala zanimanje za bolj klasične dramske forme z jasnimi zgodbami, referencami na vsakdanjo realnost, s psihološko orisanimi in jezikovno diferenciranimi liki in prepoznavnimi prostorskimi ter časovnimi koordinatami. Po drugi strani pa se pojavi tudi več piscev, ki razvijajo lastne pristope k postdramskim besedilom, za katere so značilni nekateri znani elementi postdramskega pisanja, na primer metabesedilne in medbesedilne strategije, dokumentarnost, samonanašalnost, avtopoetska subverzija, poetična funkcija didaskalij, odsotnost koherentne zgodbe in likov ali jasnih časovnih in prostorskih vzorcev, nedoslednost in odprava linearnosti, osredotočenost na razpustitev iluzionističnih in reprezentacijskih načel, avtonomnost jezika, odprti konci in neposredno nagovarjanje gledalcev (Ivana Sajko, Goran Ferčec). V zadnjih letih pa sodobna hrvaška dramatika kaže vse očitnejše težnje po poetičnih dramah (Monika Herceg, Marija Dejanović).

Poleg tega lahko naštejemo več različnih primerov brisanja meja in križanja vlog med pisci, režiserji in igralci/izvajalci: igralci postajajo pisci (Elvis Bošnjak, Filip

Šovagović, Arijana Čulina, Filip Nola ...), pisci prevzemajo vlogo režiserjev lastnih dram (Dubravko Mihanović, Filip Šovagović, Ivor Martinić, Olja Lozica, Vedrana Klepica) ali celo izvajalcev, na primer Ivana Sajko. Nova generacija dramatikov snuje drame kot uprizoritvena besedila, povezana s prevladujočim pojmovanjem gledališča kot dogodka, zato napisano besedilo dojemajo zgolj kot izhodiščno točko ali enega od elementov v procesu gledališke produkcije, ki je povezan z vsako posamično uprizoritvijo, prostorom in kontekstom produkcije in izvajalcev ali jim je celo podrejen (Vedrana Klepica, Rona Žulj, Jasna Žmak, Jelena Kovačić). Zanima jih predvsem raziskovanje novih modelov soobstoja drame in uprizoritve (sodelovanje piscev in režiserjev: Jelena Kovačić in Anica Tomić ali Rona Žulj in Miran Kurspahić).